

## ביאור הדף מסכת סנהדרין דף י"ב

**מביאה** הגמרא ברייתא שאומרת שאין מעברין את השנה בשנה של רעבון כדי שלא תאסר עליהם התבואה החדשה חודש נוסף. ומביאה הגמרא ברייתא שאמר רבי על הפסוק במלכים "ואיש בא מבעל שלישה ויבא לאיש האלקים לחם בכורים עשרים לחם שעורים וגו'", שכיון שהייתה זו שנת רעב לא עיברו את השנה, שהרי אין לך מהירה בכל ארץ ישראל לבשל פירותיה יותר מבעל שלישה, ואפילו בה לא בכר אלא מין אחד, ולא החיטים אלא השעורים, והיה זה אחרי העומר שהרי נאמר שם "תן לעם ויאכלו", וממילא רואים שאותה שנה הייתה ראויה להתעבר כי עוד לא הבשילו הפירות, אלא שלא עיברה אלישע כיוון ששנת בצורת היתה, והיו הכל רצין לבית הגרנות כדי לאכול מהתבואה החדשה.

**מביאה** הגמרא ברייתא שאומרת שאין מעברין את השנה לפני ראש השנה, ואם עיברה אינה מעוברת. אבל מפני הדחק מעברים אותה אחר ראש השנה מיד, ואעפ"כ אין מעברין אלא את חודש אדר ולא חודש אחר.

**ושואלת** הגמרא שהרי מצינו שעיברו את השנה באב, שהרי שלחו לרבא שהיה זוג תלמידי חכמים שבאו מרקת (טבריה לדעת רש"י), ותפשו אותם חיל הפרסים המכונים נשר, שיש בידם דברים הנעשים בלזז, וכלומר תכלת לציצית, ובזכות הרחמן ובזכות(כ)ם יצאו בשלום.

**ועוד** שלחו לו אז שעמוסי יריכי נחשון, וכלומר הנשיא שבארץ ישראל, בקש לקבוע נציב אחד וכלומר חודש נוסף בשנה, ולא הניחן אדומי הלז, וכלומר שהמלכות לא הניחו להם לעבר את השנה, אבל בעלי אסופות גאספו וקבעו נציב אחד בירח שמת בו אהרן הכהן, וכלומר שבחודש אב שבו מת אהרן קבעו להוסיף לשנה הבאה חודש ולעבר אותה.

**ולמעשה** שואלת הגמרא שרואים מכאן שאפשר לעבר את השנה אפילו בחודש אב.

**ועונה** הגמרא שהם רק עשו את החישוב שצריך לעבר את השנה, אבל לא גילו עדיין לציבור על העיבור עד לחודש תשרי.

**ושואלת** הגמרא מהיכן שנציב הכוונה לחודש, ומבאר הגמרא שזה מהפסוק במלכים "ולשלמה שנים עשר נציבים על כל ישראל וכלכלו את המלך ואת ביתו חדש בשנה".

**ושואלת** הגמרא שהרי כתוב במלכים "ונציב אחד אשר בארץ", ומשמע שהיה נציב אחד, וביארו רב יהודה ורב נחמן את הפסוק.

**אחד** מהם אמר שהכוונה שהיה נציב אחד שהיה ממונה על כולם, ואחד מהם אמר שאותו הנציב היה כנגד חדש העיבור, והיה צריך לדאוג לכלכלת המלך רק באדר השני בשנה מעוברת.

**מביאה** הגמרא ברייתא שאומרת שאין מעברין את השנה לא משנה אחת לחברתה וכלומר לא מעברים שנה כדי שאת השנה הבאה לא יצטרכו לעבר, ולא מעברים שלש שנים זו אחר זו.

**ואמר** רבי שמעון שהיה מעשה ברבי עקיבא שהיה חבוש בבית האסורים ועיבר שלש שנים זו אחר זו, ואמרו לו שאין משם ראייה כי בית דין ישבו וקבעו אחר כך אחת אחת בזמנה, וכלומר שלא עיבר רבי עקיבא את השנים רצופות אלא רק חישב שלוש שנים בעתיד שצריכות להתעבר ואחר כך עיברו חכמים כל שנה בזמנה.

**מביאה** הגמרא ברייתא שאומרת שאין מעברים את השנה לא בשביעית שלא יקשה חודש נוסף לשמיטה, ולא במוצאי שביעית כדי לא להאריך את איסור התבואה החדשה של השנה השמינית בחודש נוסף, אבל רגילים לעבר ערב שביעית, כדי שיהיה חודש נוסף שיכולו לעבור את הקרקע לפני השביעית, ואמנם של בית רבן גמליאל היו מעברים במוצאי שביעית.

**ומחלוקת** זו האם מעברים במוצאי השביעית היא המחלוקת שהובאה בברייתא שלדעת תנא קמא אין מביאין ירק מחוצה לארץ, ורבתינו התיירו. שלדעת רבן גמליאל שמתר להביא ירק מחו"ל לארץ אפשר לעבר גם את מוצאי השביעית.

**וביאר** רבי ירמיה שלדעת תנא קמא חוששים לטומאה, מפני שיכול לבוא עפר של ארץ העמים עם הירק (ויטמא באוהל את הטהרות). ולדעת רבותינו אין חוששים.

**מביאה** הגמרא ברייתא שאומרת שאין מעברין את השנה מפני שהציבור יהיו בטומאה ולא יוכלו להקריב את הפסח, וכגון שהנשיא חולה ואומדים אותו שימות לפני הפסח, אך רבי יהודה אומר שמעברים את השנה מפני הטומאה.

**ואמר** רבי יהודה מעשה בחזקיה מלך יהודה שעיבר את השנה מפני הטומאה, כי נטמאו בימי אחז אביו בעבודה זרה, וידע שלא יספיקו להיטהר לפני הפסח, ואחר כך בקש רחמים על עצמו שימחל לו העוון, וכפי שנאמר בדברי הימים "כי מרבית העם רבת מאפרים ומנשה יששכר וזבולון לא הטהרו כי אכלו את הפסח בלא ככתוב, כי התפלל חזקיהו עליהם לאמר ה' הטוב יכפר בעד".

עמוד ב'

**ודעת** רבי שמעון שאם מפני הטומאה עיברו מעוברת, ומה שביקש חזקיה רחמים על עצמו, זה מפני שאין מעברים את השנה אלא בחודש אדר, והוא עיבר את השנה בחודש ניסן.

**ור' שמעון בן יהודה אמר** בשם רבי שמעון שביקש רחמים מפני **שלא עיבר** את השנה, אלא דחה את ישראל לעשות פסח שני.

**ועל מה** שהתבאר שאמר רבי יהודה שמעברים את השנה מפני הטומאה, שואלת הגמרא שהרי מעיקר הדין מותר להקריב קרבן פסח בטומאה אם רוב הציבור טמאים, ואם למרות זאת דעת רבי יהודה שדוחים את הפסח מפני הטומאה ומעברים את השנה, משמע שלדעת רבי יהודה טומאה לא הותרה לגמרי בציבור, אלא רק דוחים את דין הטומאה מפני שהציבור טמאים, אך עדיף באמת שיקריבו בטהרה.

**ושואלת** הגמרא שהרי שנינו בברייתא שלדעת רבי שמעון ציץ בין בזמן שישנו על מצחו של הכהן הגדול ובין בזמן שאינו על מצחו מרצה ומכפר על הקרבת קרבנות בטומאה, אך לדעת רבי יהודה רק אם הציץ על מצחו של הכהן הגדול הוא מכפר, ושאל רבי שמעון את רבי יהודה שהרי הכהן הגדול ביום הכיפורים לא לובש ציץ אלא בגדי לבן, ולמרות זאת אם אירעה טומאה הציץ מכפר, והשיב לו רבי יהודה שאין חשש טומאה ביום כיפור כי טומאה הותרה בציבור וביום כיפור כל העבודות הם עבודות ציבור.

**ושואלת** הגמרא שהרי כאן רואים שלדעת רבי יהודה טומאה לא רק נדחית אם הציבור טמאים, אלא הותרה לגמרי ואפילו לכתחילה, ואם כך מדוע צריך לעבר את השנה מפני הטומאה.

**ואומרת** הגמרא שלפי ההבנה הזו בדעת רבי יהודה הרי קשה סתירה בברייתא עצמה, שרבי יהודה מצד אחד אמר שמעברים את השנה מפני הטומאה, ואז המשיך ואמר שהיה מעשה בחזקיה מלך יהודה שעיבר את השנה מפני הטומאה וביקש רחמים על עצמו, ואם מעברים את השנה מפני הטומאה מדוע היה צריך חזקיה לבקש רחמים ולחזור בתשובה על כך.

**ולכן** מוכח שצריך לגרוס את הברייתא באופן אחר, שאומרת הברייתא שאין מעברין את השנה מפני הטומאה, ואם עיברו מעוברת, אך לדעת רבי יהודה אפילו אם עיברו אינה מעוברת, ועל זה הביא רבי יהודה את המעשה של חזקיה.

**אך** שואלת הגמרא שאם זה הביאור בברייתא מדוע הובאה אחר כך דעת רבי שמעון שאם מפני הטומאה עיברו מעוברת, הרי זו דעת תנא קמא.

**ותירץ** רבא שיש מחלוקת בין תנא קמא לרבי שמעון האם מעברים את השנה לכתחילה או לא, שלדעת תנא קמא לא מעברים אותה לכתחילה מפני הטומאה, ורק אם עיברו מפני הטומאה מעוברת, אך לדעת רבי שמעון מעברים את השנה אפילו לכתחילה מפני הטומאה.

**וכן** שנינו בברייתא שלדעת תנא קמא אין מעברים את השנה מפני הטומאה לכתחילה, ולדעת ר' שמעון מעברים.

**ושואלת** הברייתא אם כך מדוע בקש חזקיה רחמים על עצמו, הרי לדעת רבי שמעון מעברים אפילו לכתחילה ולדעת תנא קמא אם עברוה מעוברת.

**ועונה** הברייתא שמה שביקש רחמים היה כיוון שהוא עיבר את חודש אדר בחודש ניסן. וכלומר שאחרי שהתחיל ניסן הוא עיבר וקבע שהוא יהיה חודש אדר שני ולא ניסן.

**ושואלת** הגמרא וכי חזקיה חולק על הדרשה שדורשים מהפסוק "החדש הזה לכם", שדורשים ממנו שזה ניסן ואין אחר ניסן. וכלומר שאם כבר נקבע החודש הזה כניסן אי אפשר לקבוע חודש אחר כניסן ולהפוך את החודש הזה לאדר.

**ועונה** הגמרא שוודאי שחזקיה לא עיבר את השנה בחודש ניסן ממש, אלא בשלושים לחודש אדר. וטעה בדין שאמר שמואל, שאין מעברין את השנה ביום שלשים של אדר, כיון שכבר ראוי לקבוע בו את חודש ניסן, כי אם אדר לא יהיה חודש מלא, יום השלושים כבר יהיה א' ניסן.

**ובתחילה** היה סבור חזקיה לומר שלא אומרים את הסברא שכיון שראוי לקבעו ניסן לא מעברים בו, ואחר כך חזר בו וביקש רחמים.

**ומביאה** הגמרא ברייתא שאומרת בפירוש כדברי שמואל שאין מעברין את השנה ביום שלשים של אדר הואיל וראוי לקבעו ניסן.

**ועל** מה שאמר רבי שמעון בן יהודה בברייתא בשם רבי שמעון שחזקיה ביקש רחמים על מה שדחה את ישראל לעשות פסח שני, שואלת הגמרא באיזה מקרה מדובר, הרי אם רובם טהורים הם עושים את הפסח הראשון והטמאים את השני, ואם רובם טמאים עושים את הפסח הראשון בטומאה.

**וביאר** רב אשי שמדובר באופן שהיו ישראל מעט יותר ממחצה טמאים וקצת פחות ממחצה טהורים, והנשים משלימות לרוב טהורים, ובתחילה חזקיה היה סבור שנשים חייבות בפסח ראשון, ולכן נמצא שמיעוט הציבור טמאים והם נדחים לפסח שני, ולבסוף סבר שהנשים בפסח ראשון הם רשות ולא חובה, ולא מצטרפות להכריע לרוב טהורים, וממילא כיון שהטמאים הם רוב הם מקריבים בראשון בטומאה ולא בשני.

**מביאה** הגמרא את הדין שאמר שמואל שאין מעברים את השנה ביום שלשים של אדר הואיל וראוי לקבעו ניסן, ושואלת הגמרא מה הדין אם למרות זאת עיברו את השנה, האם היא מעוברת או לא.

**ואמר** עולא שבאופן כזה לא מקדשים את החדש ואומרים שהוא ראש חודש אדר השני, אלא שותקים, וכאשר יגיע ראש חודש הבא יקדשו אותו לחודש ניסן. (והרא"ש ביאר שאין מקדשים את יום השלושים לראש חודש, אך את יום השלושים ואחד מקדשים עי"ש). ואם בכל זאת קידשו את ראש החודש של אותו החודש אמר רבא שבטל העיבור, כי כיון שקידשוהו לראש חודש הוא הופך להיות ראש חודש ניסן כי הוא ראוי להיות ניסן.

**אך** רב נחמן אמר שאף אם קידשו את החודש השנה מעוברת והחודש מקודש לראש חודש של אדר השני.

**שאל** רבא את רב נחמן מדוע אפשר לעבר את השנה עד לכ"ט אדר, ולא רק עד פורים, שהרי בפורים מתחילים לדרוש בהלכות הפסח, וכפי ששינו שואלים בהלכות הפסח קודם לפסח שלשים יום, ולדעת רשב"ג שתי שבתות. וכיון שהתחילו לדרוש בהלכות הפסח, ואחר כך דחו את הפסח בחודש, הדבר יכול לגרום שאנשים לא ישמעו לשלוחי הבית דין שאומרים להם שעיברו את השנה, וישמרו את הפסח חודש לפני זמנו, ובחודש שאחריו יזלזלו בחמץ.

**והשיב** לו רב נחמן שאנשים יודעים שפסח תלוי בחשבון השנים, ויש שנים שבית דין מעברים, אלא שלפעמים בית דין עושים את החשבון רק מאוחר, ולכן יבדקו האם בית דין עיברו את השנה או לא, ולא יזלזלו בחמץ בפסח.

